

економічної динаміки. За умов нестачі власних фінансових ресурсів і високої вартості капіталу на внутрішньому ринку фінансових послуг, вітчизняні суб'єкти господарювання повинні якомога ретельніше оцінювати напрями свого розвитку, обираючи й інвестуючи ті з них, які забезпечуватимуть нарощування їх конкурентоспроможності і вищу капіталовіддачу у довготривалій перспективі. Це стосується і залучення стратегічних інвесторів, умовами співпраці з якими має бути, передусім, технологічне оновлення виробництва на сучасному технологічному рівні, а не технологіями вчорашнього дня. Така позиція відповідатиме не лише інтересам окремих товаровиробників, а й загальнодержавним, оскільки забезпечуватиме зростання ВВП за рахунок підвищення наукомісткості технічної продукції, збільшення її споживчої вартості. В кінцевому підсумку це забезпечуватиме зростання конкурентоспроможності національної економіки.

Література

1. Бланк И. А. Инвестиционный менеджмент : [учебный курс] / Бланк И. А. – К. : Эльга-Н, Ника-Центр, 2002. – 448 с.
2. Пересада А. А. Управління інвестиційним процесом : [моногр.] / Пересада А. А. – К. : Лібра, 2002. – 472 с.
3. Гончаров В. М. Інвестиційні ресурси та їх економічне регулювання : [монографія] / Гончаров В. М., Навроцький А. А., Коломійцев О. А. – Донецьк : СПД Купріянов В.С., 2006. – 204 с.
4. Гриньова В. М. Інвестування / Гриньова В. М. – К. : Знання, 2008. – 452 с.
5. Индексы основных социально-экономических показателей стран СНГ у 2008 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2008/sesks/sesks_u/secks1208.html
6. Стадник В. В. Системне забезпечення мотивації інноваційного розвитку підприємницьких структур : [моногр.] / Стадник В. В. – Хмельницький : ХНУ, 2009. – 271 с.
7. Портер М. Международная конкуренция. Конкурентное преимущество стран / М. Портер ; [пер. с англ.] ; под ред. и с предисл. В. Д. Щетинина. – М. : Междунар. отношения, 1993. – 896 с.
8. Rostow W.W. The Stages of Economic Growth: A Non-Communist Manifesto. – 3rd ed. / W.W. Rostow. – Cambridge, 1995.
9. Соціально-економічний розвиток України (регіональний розріз) за січень 2011 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2011/so_ek_r_u/soekru_rr/sesr_01_2011.zip
10. Затонацька Т. Г. Стратегія нарощування інвестиційного потенціалу національної економіки / Т. Г. Затонацька, В. Л. Осецький // Фінанси України. – 2006. – № 7. – С.38–49.

Надійшла 10.04.2011

УДК 303.101

Т. С. ЧУНІХІНА

Донбаська державна машинобудівна академія

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ПРОБЛЕМ ТРАНСФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Розглядається інтеграційний процес економіки України у світове господарство, глобальні проблеми й пов'язані з цим зміни в структурі національного господарства. Показано одні з головних інститутів країни і їх вплив на неї. Наведена практика світових вчених і економістів і проведені на їх базі дослідження; глобальні процеси і структури, необхідні для поживлення економіки. Виявлені основні проблеми інтеграційних процесів і шляхи їх рішення.

Integration process of economy of Ukraine in the world economy, global problems and the changes connected with it in structure of a national economy is considered (examined). One of the main institutes of the country and their influence on it are shown. Practice of world scientists and economists, and the researches conducted on their base is resulted (brought); global processes and the structures necessary for revival of economy. The basic problems of integration processes and a way of their permission are revealed.

Ключові слова: інтеграція, глобалізація економіки, інтеграційна діяльність, перехідна економіка, ефективна економіка, міжнародні відносини, внутрішній простір України, ендогенні і екзогенні фактори розвитку.

Постановка проблеми. Важливої актуальності трансформаційної економіки нашої держави передусє потреба інституційного забезпечення політичних реформ, завершення формування галузей ринкової інфраструктури, удосконалення законодавчої бази, на яку опирається економічна діяльність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сучасному етапі розвитку національної економіки формування ефективного економічного розвитку можливе лише з умовою інституційного підходу. Безперечним є те, що економіка України перебуває в перехідному стані, їй необхідні інституційні зміни і, насамперед, інтеграція в міжнародні відносини. На основі історико-логічного аналізу основних теоретичних підходів у дослідженні просліджується еволюція наукового відображення проблем глобалізації в економічній літературі. Дослідження і наукові публікації вєдучих вчених: Ф. Гаєка, Т. Веблена, Дж.

Б'юкенена, Д. Норта, економістів А. Гальчинського, А. Чухно, Дж. Сорос, професора львівського інституту економіки й туризму І. Бочан – є тому наглядним доказом.

Таким чином, об'єктом дослідження виступає сукупність зовнішніх і внутрішніх економічних відносин, пов'язаних з формуванням і розвитком трансформаційної економіки і пов'язаних з цим проблем, а також їх інституційне середовище. Предметом дослідження є закономірність і особливість формування та розвитку інтеграційних процесів в сучасній глобальній економіці.

Мета роботи. Метою роботи є спроба показати практичне значення інтеграційних процесів для економіки нашої країни, виявлення глобальних процесів в економіці і їх спрямованості, визначення позитивних та негативних сторін інтеграції України у світовому господарстві.

Основне завдання – обґрунтувати доцільність інтеграції України в міжнародну економіку, простежити провідні напрямки інтеграційної діяльності, виявити основні проблеми та визначити способи їх подолання на шляху інтеграції нашої країни в зовнішньоекономічний простір.

Наша держава тільки входить у систему світового господарства і від того, як цей процес буде відбуватися, залежить, насамперед, можливість подальшого економічного й соціального розвитку держави як органічної підсистеми світової економіки.

Характер взаємозв'язків України із глобалізуючим світом є одним з найбільш важких і важливих питань сучасного розвитку. Прагнемо ми того, чи ні, але глобальні виклики «формують» внутрішній простір України. Економіка, політика, екологія, релігія, інформація, безпека і багато інших ключових сфер людської діяльності вже давно не є вузьконаціональними.

Зростаюче поглиблення взаємозалежності народів і держав поширюється на всі сфери суспільного життя. Принципово змінилося співвідношення ендогенних і екзогенних факторів розвитку окремо взятих країн, включаючи і Україну. Поширена чітка фіксація споживчого характеру включеності в глобальні процеси України – наша країна лише поставлена перед фактами глобальних викликів і служить майданчиком для експериментів. Залишаючись і надалі пасивним об'єктом світової політики, Україна втрачає можливість вирішувати завдання, які ставить перед нею час.

Нові економічні реалії вимагають адаптації цілей і інструментів державного регулювання фінансових інститутів, у тому числі страхових відносин до умов глобалізації. У своїй книзі Дж. Сорос пише, що міжнародні інститути, покликані забезпечувати мирне співіснування держав і гарантувати верховенство закону усередині кожної окремої країни, не відповідають вартим перед ними завданням. Відсутність адекватної інституціональної структури може призвести до дезінтеграції системи глобального капіталізму [1].

Для здійснення глобального регулювання необхідні організовані для виконання цієї ролі мегарегулятори – це організації, прямо пов'язані з глобалізацією:

- Міжнародний валютний фонд;
- Всесвітній банк;
- Організація економічного співробітництва й розвитку;
- Всесвітня торговельна організація (СОТ, раніше ГАТТ – Генеральна угода щодо торгівлі й тарифах).

Розгляд сучасних політико-економічних відносин дозволяє зробити висновок, що глобалізація рухається не тільки стихійно та волею інтересів США, Японії, ЄС, але і найбільшими транснаціональними компаніями (ТНК) – впливовою міжнародною фінансово-економічною бюрократією, чії розв'язки все частіше стають вже не тільки де-факто, але і юридично обов'язковими для суверенних держав. Колишня структура, при якій ТНК монополізували національні ринки, змінюється новою, коли декілька корпорацій захоплюють значну частину спеціалізованих глобальних ринків.

Дослідження практики застосування поняття “глобалізація” – об'єктивний і незворотній процес, дозволяє виявити найбільш зручний підхід до тлумачення процесів, в які залучена Україна. Свідченням цього є лібералізація українських ринків, використання сучасних інформаційних, фінансових, банківських та інших технологій, перехід на міжнародні стандарти аудиту та бухгалтерської звітності, діяльність найбільших вітчизняних компаній на закордонних ринках, участь України в міжнародних торгово-фінансових організаціях та інше.

Ринкові перетворення української економіки втягнули її в систему неідеальних міжнародних економічних відносин, а тим самим і в систему глобалізуючої світової економіки. Дослідження доводять, що вплив процесів глобалізації на економіку України продовжує випробовувати кризові потрясіння трансформаційного періоду які є складними, суперечливими та неоднозначними: це втрата значної частини техніко-виробничого потенціалу, як наслідок, погіршення структури виробництва та зовнішньої торгівлі; це нерозвинена й неефективна фінансова система, що зробили українську економіку критично залежною від зовнішньої кон'юнктури світового ринку.

На жаль, за таких глобальних, не кажучи про внутрішні, проблем України для інтеграції у світову економіку немає альтернативи. У зв'язку із цим головним завданням економічної політики стає вибір таких пріоритетів розвитку, які змогли б не тільки закріпити тенденції стійкого економічного росту, але й забезпечити Україні гідне місце в системі глобалізуючої світової економіки.

Вважається, що визнання «великого українського бізнесу» як найважливішого суб'єкта модернізації національної економіки і глобальної конкурентоспроможності є необхідністю економічної стратегії розвитку України. Вона враховує природу, і особливості концентрації інтегрованих бізнес-груп. В Україні до інтегрованих бізнес-груп можливо віднести загальну концентрацію (на основі питомої ваги таких груп у ВВП); комплексну концентрацію (на основі ступеня диверсифікованості); ринкову концентрацію (частка монопольної влади вхідних у групу компаній на відповідному ринку); концентрацію власності (розподіл голосуючих акцій серед власників). Аналіз зовнішньої та внутрішньої політики інтеграційних процесів в Україні повинен зміцнити заходи державного регулювання, які слід направити на підтримку комплексної, загальної концентрації.

Вступ України у Всесвітню торгівельну організацію сприяє формуванню інтеграційної дворівневої стратегії включення національних операторів у світову економіку з обліком правової, організаційно-технологічної інформаційно-фінансової готовності до міжнародних правил і стандартів надання товарів та послуг, а також поетапної лібералізації доступу іноземних компаній в усі сегменти ринку, з різною динамікою тривалості перехідного періоду, націлену на збереження суверенітету українських компаній і корпорацій.

Трансформація України в глобальному економічному просторі як постачальника сировинних ресурсів забезпечується розвитком нових експортних напрямків, детермінованих не природними, а економічними конкурентними перевагами в сферах освіти, культури, фундаментальних і дослідно-конструкторських прикладних розробок. Найбільш імовірними є два сценарії експорту ноу-хау на взаємовигідній основі, що допускає спільну експлуатацію тих або інших розробок, що здійснюються в Україні.

Перший сценарій реалізує спрямованість експортного потенціалу країн, що розвиваються, активно впроваджує на їх ринки інвестиції, та забезпечує досить високий рівень конкурентоспроможності і якості ряду українських виробів і технологій (аерокосмічних, мікробіологічних, освітніх) при проведенні адекватної цінової політики.

Другий сценарій забезпечує перехід до принципово нових моделей експорту, який фінансується партнерами по світовому ринку в рамках стабільних довгострокових програм вкладень у НІОКР, освіту, розвиток екологічно чистих технологій [2, с. 557–568].

Хоча в Україні розробляються передові технології, не вистачає капіталу, щоб запустити їх у масове виробництво. Трьома основними сферами іноземного інвестування в Україні залишається обробна промисловість (в основному харчова), сфера торгівлі та фінансова діяльність. У структурі іноземних інвестицій в Україну три найбільші інвестори – США, Кіпр і Нідерланди. Частки цих секторів становлять: США – 35,7%, 20,4%, 2,5%; Кіпр – 25,4%, 38,8%, 12,7%; Нідерланди – 83,5%, 3,1%, 3,0%. Нам потрібно навчатися захищати себе, свої ідеї і поступово налагодити національне виробництво всього переліку споживчих продуктів [2, 3].

Наприклад, у Південній Кореї споживчий ринок насичений (недешевою) продукцією національного походження. Практично всі корейські автомобілі збираються за фордовськими технологіями, а телевізори – за кращими зразками продукції фірми "SONY". При цьому в країні практично немає ні американських автомобілів, ні японських телевізорів. По вулицях їздять винятково "Хюндай", "Деу" і "Кіа", а телевізійні програми корейці дивляться по "самсунгах" і "голдстархах". Це відбувається не внаслідок існування особливих заборон або супервисоких мит на імпорتنі вироби (хоча і вони мають місце), а скоріше в силу того, що вітчизняний аналог за своїми технічними характеристиками нічим не поступаються продукції своїх іменитих прабатьків. Крім того, кореєць пишається тим, що користується національною продукцією. Такий спосіб розвитку внутрішнього ринку сприяє зміцненню національної ідеї.

Досвід Південної Кореї цікавий для України ще і тим, що система її державного керування побудована на клановій структурі – історичному експерименті, що глибоко вкоренився в суспільній психології і свідомості. Саме кланова система керування в Південній Кореї сприяла спадкуванню традицій, виведенню країни на передові рубежі світової економіки. Кланова система – це колективна монархія.

Українські клани сформовані за професійними ознаками. Як пише А. Гарасим, це клани політиків, адміністраторів, наукові, аграрні, нафтові, газові клани і т.д. Українські клани, конкуруючи один з одним, не стурбовані розвитком національної економіки, а знищують один одного в боротьбі за виживання.

Українські клани слабкі тим, що не вірять у своє майбутнє, тому намагаються урвати якнайбільше сьогодні, адже завтра може не настати. Цим і пояснюється придбання незліченних "мерседесів", розкішних квартир, дорогих вілл, яхт. Тому відсутня національна ідея, яка базується на наступності традицій, спадкуванні результатів праці прийдешніми поколіннями. Немає віри в те, що початі справи, накопичені багатства будуть збережені, продовжені, збільшені [3, с. 77–81].

Наша держава тільки входить у систему світового господарства, і від того, як цей процес буде відбуватися, залежить можливість подальшого економічного і соціального розвитку держави як органічної підсистеми світової економіки. У процесі інтеграції у світовий економічний простір для України можливо виділити наступні основні проблеми:

1. Україна ще не визначилася повною мірою з основними напрямками та механізмом структурної

перебудови економіки з урахуванням особливостей розвитку світової системи господарювання, а також реальних можливостей і напрямків інтегрування в неї України.

2. Дуже гостро стоять питання як безпеки в сфері зовнішньоекономічних відносин, так і взагалі економічної безпеки, які необхідно вирішувати з позиції активного конкурентного протистояння на світовому ринку.

3. Існують деякі протиріччя регіонального характеру, усунення яких можливе тільки на довгострокових договірних основах.

4. Спроби активного спілкування і діалогу з міжнародними економічними й фінансовими інститутами-гарантами входження України у світовий ринок і відновлення економіки ведуть за собою неадекватну реакцію широких кіл української громадськості.

Для подолання основних проблем на шляху інтеграції України необхідно:

1. Виробити чітку соціальну й економічну політику переходу до ринку, яка ґрунтувалася б на цілях і перспективах розвитку нашої держави.

2. Створити в Україні структури, які б забезпечували й координували функціонування зовнішньоекономічного комплексу, а також усієї інфраструктури зовнішньоекономічних зв'язків (страхового й інформаційного обслуговування, судових і арбітражних органів).

3. Активно включитися в інтеграційні процеси, з визначенням глобальних національних пріоритетів і їх збалансованості з іншими, що існують у світовому економічному просторі.

4. Слід чітко визначити орієнтири нашої держави в розвитку внутрішньої економіки, і в пошуках майбутнього місця у світовім господарстві.

Таким чином, для вирішення основних проблем на шляху інтеграції України у світове господарство потрібні глибокі ринкові зміни у всій внутрішній економічній і соціальній системі нашої країни. [4, 420 с.]

Для поступового включення економіки України в глобальні процеси й структури необхідні:

1. ринкова трансформація;
2. реструктуризація економіки;
3. відкритість економіки.

Для адаптації економіки України до світового ринку необхідні наступні заходи:

• прийняття курсу на багатовекторність, розвиток відносин як з країнами СНД, і особливо з Росією, так і розширення економічних відносин з країнами ЄС; участь у регіональних організаціях;

• формування нового механізму зовнішньоекономічної діяльності, заснованого на принципах забезпечення постійного характеру економічних зв'язків, поетапного переходу від адміністративної до саморегульованої системи, демонополізації, деідеологізації, облік критеріїв економічного співробітництва;

• формування реальних стимулів для іноземних інвесторів; зниження залежності України від зовнішніх вступів продукції паливо-енергетичного комплексу; політика протекціонізму;

• залучення нової техніки й технологій;

• подолання адміністративних нетарифних перешкод для торгівлі, скасування всіх тарифів на експорт, використання відкритого рівня тарифу на імпорт; контроль над роботою митної служби для зниження бюрократизації та корупції;

• активне стимулювання, що вимагає надання кредитів іноземними банками підприємствам України, а також відкриття філій цих банків на Україні;

• перспективним напрямком є участь українських підприємств у поставках деталей і комплектуючих для підприємств ТНК;

• боротьба методами державного регулювання з негативними наслідками монополізму та спробами незаконного вивозу доходів за межі України;

• шлях оздоровлення економіки України що полягає у створенні господарського механізму, націленого на інтенсивний розвиток, зниженні податкового тиску на вітчизняного виробника, високих темпах розвитку галузей, де Україна має переваги;

• скорочення внутрішньої й зовнішньої заборгованості й безробіття, соціальна політика [5, с. 51–58].

Висновки. На сьогоднішній день інтеграція України у світове господарство є необхідним процесом становлення розвитку економіки нашої країни, гарантом забезпечення благополуччя народу України.

В Україні як незалежній державі економічна інтеграція тільки набирає темпи росту. Для неї існують наступні позитивні риси активізації інтеграційної діяльності:

1. Збільшення частки співробітництва України з економічно розвиненими країнами в науково-технічній і виробничій сферах.

2. Значний ріст інвестиційної привабливості нашої країни внаслідок відкритості нашої економіки для іноземних інвесторів.

3. Прискорення перетворень в економічній системі, перехід до ринкових відносин.

Але поряд з позитивними, слід зазначити і негативні риси інтеграційних процесів в Україні:

1. Підвищення залежності економіки нашої країни від світової політичної та економічної ситуації.

2. Можливість зниження конкурентоспроможності вітчизняної продукції внаслідок нездатності товаровиробників працювати за світовими стандартами.

3. Перетворення України в придаток розвинених країн при перевазі експорту сировини і напівфабрикатів для подальшого виробництва.

Інтеграційна діяльність в Україні повинна здійснюватися за найбільш ефективними напрямками, основними з яких є участь у міжнародних економічних організаціях, здійснення багатобічної взаємодії з іншими державами, лібералізація зовнішньої торгівлі і залучення іноземних інвестицій. Тільки спрямованість нашої держави на вступ у систему світового господарства на рівних правах з іншими державами зможе забезпечити населенню України надійне соціально-економічне положення в майбутньому.

Так само необхідно приділяти значну увагу подоланню основних проблем, які можуть виникати на шляху інтеграції України у світову економіку. Інтеграція України в міжнародне господарство викличе не тільки значні структурні перебудови в економіці нашої країни, але й сприятливо вплине на світову економічну ситуацію в цілому і можливо спровокує позитивні зміни в інших пострадянських державах.

Література

1. Сорос Дж. Сорос о Соросе: обгоняя кривую роста / Дж. Сорос ; [пер С.К. Умрихина, М.З. Штернгарц]. – М. : ИНФРА-М, 1997. – 336 с.
2. Войтович Р. Историчні та теоретико-методологічні передумови виникнення сучасних процесів глобалізації / Р. Войтович // Вісник Національної академії державного управління при президенті України. – 2003. – № 3. – С. 557–568.
3. Кваша С. Направления и проблемы интеграции Украины в мировой экономической простор / С. Кваша, Н. Патица // Экономика Украины. – 2001. – № 9. – С. 77–81.
4. Ликтян Д. Т. Экономическая интеграция и глобализация. Проблемы современности / Ликтян Д. Т. – К. : КНЕУ, 2005. – 420 с.
5. Клочко В. Глобализация и ее влияние на страны с переходной экономикой / В. Клочко // Экономика Украины. – 2001. – № 10. – С. 51–58.

Надійшла 14.04.2011

УДК 332.133.6

О. В. ШАЛАМОВА

Северо-Кавказский гуманитарно-технический институт

ФОРМИРОВАНИЕ И ОЦЕНКА ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ СРЕДЫ РЕГИОНА

Рассмотрена зависимость между объектами инвестирования, источниками и методами инвестирования, методами привлечения инвестиций, а также выработана более эффективная инвестиционная политика.

The paper deals with interdependence between objects of investments sources and methods of investment. Some recommendations concerning effectiveness of investment policy are suggested.

Ключевые слова: инвестиции, эффективность, модель, капитал, привлекательность.

Инвестиции играют центральную роль в обеспечении эффективности функционирования экономической системы и в его общественного воспроизводства, поскольку непосредственно влияют на возможность экономического роста в долгосрочной перспективе. Инвестиционная привлекательность и активность относится к числу важнейших показателей экономической динамики. Их интенсивностью определяется состояние экономики.

Инвестиционная деятельность различается в зависимости от уровня управления, на котором обсуждаются ее содержание, целевые установки, способы осуществления, планируемые результаты. Различие заключается в инвестиционных возможностях отрасли машиностроения, потенциально мобилизуемых ресурсах, степени ответственности за возможные просчеты и др.

Существующие трактовки понятия “инвестиции” на макро- и микроуровнях различны и предопределяются как целями и задачами исследования отдельных авторов, так и многоаспектностью сущностных сторон этой экономической категории.

Можно сформулировать определения понятия инвестиции следующим образом: инвестиции - это целенаправленное вложение на определенный срок капитала во всех его формах в различные объекты (инструменты) для достижения индивидуальных целей инвесторов.

Известно, что в зависимости от объектов сложения капитала выделяют реальные и финансовые инвестиции. Финансовые инвестиции – это вложения капитала в различные финансовые инструменты, и, прежде всего, в ценные бумаги (долевые и долговые ценные бумаги, а также депозитные банковские вклады). Под реальными инвестициями понимается вложение средств (капитала) в создание реальных активов, связанных с осуществлением операционной деятельности экономических субъектов, решением их социально-экономических проблем.